

Jméno a příjmení:

Instrukce

Milí olympionici!

Než se pustíte do řešení samotných úloh, přečtěte si prosím pozorně následující instrukce. Před sebou máte zadání pěti úloh školního kola České lingvistické olympiády. Podepište se do rámečku do pravého horního rohu na této straně zadání. Ještě než se pustíte do řešení, prosíme vás o vyplnění souhlasu se zpracováním osobních údajů. Až dostanete pokyn, smíte začít řešit. Své odpovědi pište prosím čitelně přímo do zadání, poznámky na pomocných papírech nebudou při hodnocení brány v potaz. Za chybná řešení body nestrháváme.

K vypracování řešení použijte psací pomůcky, papír a veškeré své znalosti a schopnosti. Slovníky, taháky, elektronické pomůcky, jakož i skupinová práce a opisování se zapovídají. Úlohy jsou sice založeny na skutečných živých jazycích, avšak na takových, které (pravděpodobně) neznáte. Pokud je vám některý z nich znám, je to vaše výhoda, již netřeba skrývat.

Na řešení školního kola máte vyhrazeno 90 minut. Přejeme vám bystrou mysl a hodně štěstí!

Organizační tým ČLO

David Burda, Vojtěch Diatka, Barbora Dohnalová, Sára Elichová, Eliška Freibergarová, Ema Grofová, Zuzana Gruberová, Haštal Hapka, Vojtěch Janda, Jiří Kozlík, Michal Láznička, Michala Lvová, Tereza Maláčová, Ondřej Peterka, Jan Petr, Michaela Svatošová

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

1 Bonanština

(18 bodů)

Bonanština je mongolský jazyk, kterým hovoří několik tisíc obyvatel vesnic v provinciích Gansu a Qinghai v severozápadní Číně. Mluvčí většinou vyznávají tibetský buddhismus, a jazyk samotný tedy hojně využívá tibetské a čínské výrazy zasazené do převážně mongolské větné skladby. Níže naleznete několik vět v bonanštině spolu s jejich překlady do češtiny:

cazela muzi xaragulane cuanketce

Děti si vybraly několik černých koček.

tamo lawa mula tcama jaksane tcolagagewa

Oškliví pomalí šamani potkají krásného kuchaře.

kordon more cagula jaksa mex hkamthine dzagetce

Několik dobrých rychlých koní hledalo hubeného krásného vojáka.

tamo muzi jaksa morene cuanketco

Krásná pomalá kočka si vybírá koně.

caze kordonla xara muzi mulane tcolagatce

Rychlé děti potkaly ošklivé černé kočky.

lawa cala hkamthi caze tamogulane dzagegewa

Dobří šamani budou hledat několik pomalých hubených dětí.

Úkol 1: Přeložte do češtiny.

- (a) xara more hkamthi lawagulane cuanketco
- (b) mex cagula cazene tcolagagewa
- (c) hkamthi tcama kordonla muzi mune dzagetce

Úkol 2: Přeložte do bonanštiny.

- (a) *Dítě si vybere hubené šamany.*

- (b) *Rychlí koně potkali několik kuchařů.*

- (c) *Několik koček hledá krásné rychlé vojáky.*

- (d) *Pomalí kuchaři potkávají dobrého ošklivého koně.*

Úloha je převzata z výběrového kola VIII. *Ukrajinské lingvistické olympiády*,
autorkou je Tamila Krashtan.

2 Sinhálština

(12 bodů)

Sinhálština je indoevropský jazyk, který se řadí do indoárijské jazykové skupiny a je jedním z úředních jazyků Srí Lanky. Hovoří jí přibližně 17 milionů rodilých mluvčích, převážně Sinhálců, kteří jsou největším etnikem žijícím na Srí Lance. Sinhálština k zápisu používá vlastní písmo, které se vyvinulo z písma bráhmí, používaného v Indii; v této úloze bude použit přepis do latinky.

Vaším úkolem bude prozkoumat, jak tvoří sinhálština množné číslo. K dispozici máte tabulku s několika příklady.

Singulár (j. č.)	Plurál (mn. č.)	Překlad (v plurálu)
pota	pot	<i>knihy</i>
maDuva	maDu	<i>lupy ve vlasech</i>
nasee	nasa	<i>nosy</i>
asita	asit	<i>rohy místnosti</i>
sijjaa	sijjalaa	<i>dědečci</i>
gamata	gamat	<i>cesty</i>
masee	masa	<i>měsíce</i>
raTa	raTaval	<i>země</i>
divijaa	divijoo	<i>leopardi</i>
satija	sati	<i>týdny</i>
kapuTaa	kapuToo	<i>vrány</i>
piTa	piTaval	<i>záda</i>
petta	peti	<i>tablety</i>
araMcija	araMci	<i>zprávy</i>
ballaa	balloo	<i>psi</i>
käbälla	käbäli	<i>střepy</i>
isTeesama	isTeesam	<i>nádraží</i>
mala	mal	<i>květiny</i>
varuva	varu	<i>části dne</i>
akkaa	akkalaa	<i>starší sestry</i>
aagama	aagam	<i>náboženství</i>
vagaava	vagaa	<i>plantáže</i>
tägga	tägi	<i>dárky</i>
baDa	baDaval	<i>břicha</i>
kaDee	kaDa	<i>obchody</i>

Poznámka: Písmena „D, T“ značí retroflexní souhlásky (vyslovované s jazykem zahnutým dozadu), „M“ značí nosovku. Písmeno „ä“ se vyslovuje jako [æ], tedy otevřenější „e“.

Úkol 1: Utvořte plurál pro následující slova.

(a) iDama (<i>země</i>)	(d) mädda (<i>střed</i>)
(b) kantooruva (<i>kancelář</i>)	(e) siMhajaa (<i>lev</i>)
(c) ammaa (<i>matka</i>)	(f) goDa (<i>hejno</i>)

Úkol 2: K následujícím slovům v plurálu napište jejich tvar singuláru.

(a) nändalaa (<i>tety</i>)	(b) gas (<i>stromy</i>)

3 Avoiuli**(16 bodů)**

Písmo avoiuli se používá na ostrově Pentecost ve Vanuatu, zemi nacházející se v Tichém oceánu. Čtrnáct let ho vyvíjel náčelník Viraleo Boborenvanua v rámci hnutí bojujícího za oživení vanuatské kultury a jazyka, v jehož čele stojí. Vzhled avoiuli byl inspirován tradičními kresbami v písku.

Mezi jazyky, pro které se avoiuli používá, patří bislamština, jeden z úředních jazyků státu Vanuatu. Jak sami uvidíte, bislamština je kreolský jazyk¹⁾ – mnoho jejích slov pochází z angličtiny, některé z francouzštiny a jiné z domorodých jazyků Vanuatu.

Bislamský nápis v písmu avoiuli, který vidíte níže, se nachází před školou na ostrově Pentecost. Pro účely této úlohy bylo každému slovu uvedeného textu přiřazeno číslo.

¹ 𐄂𐄂𐄂   ² 𐄂𐄂𐄂𐄂   ³ 𐄂𐄂𐄂𐄂

⁴ 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂   ⁵ 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂

⁶ 𐄂𐄂𐄂𐄂   ⁷ 𐄂𐄂𐄂𐄂   ⁸ 𐄂𐄂𐄂   ⁹ 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂

¹⁰ 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂   ¹¹ 𐄂𐄂   ¹² 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂

¹³ 𐄂𐄂𐄂   ¹⁴ 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂   ¹⁵ 𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂𐄂

¹⁾Když má několik skupin lidí mluvících odlišnými jazyky potřebu se spolu domluvit, často si vytvoří pro tento účel zjednodušený systém, tzv. *pidgin*, který kombinuje slova z různých jazyků, ale má jednodušší gramatiku. Když je pidgin předáván nové generaci dětí, obvykle se z něj vyvine plnohodnotný jazyk obecně zvaný kreolština.

Úkol 1: Napište číslo slova (kterékoliv, pokud je takových více), které odpovídá těmto slovům v bislamštině.

- (a) filosofi
- (b) instituit
- (c) blong

Úkol 2: Napište ke každému níže uvedenému významu číslo odpovídajícího slova (kterékoliv, pokud je takových více). Vedle českých významů jsou uvedeny i anglické překlady a jejich výslovnost.

- (a) *vesnice* – *village* [vɪldʒ]
- (b) *centrum* – *center* [sɛntə]
- (c) *učení* – *teaching* [tɪ:tʃɪŋ]
- (d) *technologie* – *technology* [teknoʎədʒɪ]
- (e) *lidství* – *humanity* [hju:mænɪtɪ]

Poznámka: [ə] značí šva (neutrální samohlásku), [ʃ, ʒ] značí hlásky „š, ž“, [ŋ] se vyslovuje jako „n“ ve slově *branka*, [ɪ] se čte jako „i“, [ɒ] odpovídá otevřenějšímu „o“, [æ] odpovídá otevřenějšímu „e“, [ɪː] značí dlouhou předcházející samohlásku.

Úloha je převzata z *North American Computational Linguistics Open Competition (NACLO) 2022, Round 1*, autorem je Michael Salter.

4 Akkadština

(15 bodů)

Akkadština je vymřelý semitský jazyk, známý především jako jazyk Akkadské říše, která existovala v letech 2334–2154 př. n. l. v Mezopotámii. K zápisu používala akkadština klínové písmo. Později došlo k rozdělení jazyka na asyrštinu a babylonštinu, akkadština však dále přežívala jako jazyk učenců. Poslední text psaný akkadsky pochází z 1. století n. l.

Níže jsou zadány akkadské fráze a jejich české překlady v náhodném pořadí.

1. ekal šarrim	A. <i>kámen</i>
2. kak šarrim	B. <i>králův palác</i>
3. aban mārim	C. <i>králova zbraň</i>
4. bēl eleppim	D. <i>pán lodi</i>
5. bēlet bītim	E. <i>část lodi</i>
6. qašat ekallim	F. <i>země</i>
7. bēl nakrim	G. <i>král země</i>
8. abnum	H. <i>paní domu</i>
9. zit eleppim	I. <i>palácový oblouk</i>
10. bāb ekallim	J. <i>palácová brána</i>
11. mātum	K. <i>synův kámen</i>
12. šar mātum	L. <i>výdělek</i>
13. qašat bābim	M. <i>nepřítelův pán</i>
14. erbum	N. <i>oblouk brány</i>

Úkol 1: Přiřaďte k frázím v akkadštině jejich české ekvivalenty.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Úkol 2: Přeložte do češtiny.

- (a) mār nakrim
- (b) ereb mārīm
- (c) zittum
- (d) eleppum
- (e) bīt bēltim
- (f) qaštum
- (g) šarrum

Úkol 3: Přeložte do akkadštiny.

- (a) *část oblouku*
- (b) *králova země*
- (c) *pánova loď*
- (d) *zbraň*
- (e) *nepřítel*

Poznámka: Písmena „ā“, „ē“ a „ī“ značí dlouhé samohlásky.

Úloha je převzata z *Lingvistikaolympiadi 2018*, autorem je Axel Jagau.

5 Komnzo

(21 bodů)

Jazykem komnzo, který patří do jamské rodiny, mluví přibližně 200 obyvatel vesnice Rouku v jižní části ostrova Nová Guinea v Melanésii. Tito mluvčí patří do kmene Farem, který se zabývá převážně zemědělstvím. Běžnou praxí jsou „výměny sester“, při kterých se dva muži z různých vesnic ožení se sestrou toho druhého. V důsledku tohoto zvyku vyrůstá většina dětí v dvojjazyčném prostředí.

Níže vidíte věty v jazyce komnzo a jejich překlady do češtiny v náhodném pořadí.

1. yabun wogaf katan ηatha ymarwr	A. Muž vidí psy.
2. wogaf ηatha emarwr	B. Psi drží klokana.
3. wogaf katan ηatha emarn	C. Muž drží dvě miminka.
4. ηathaf tauri yfathwr	D. Tlustý muž vidí malého psa.
5. ηathayé tauri yfathwrth	E. Psi drží dva muže.
6. ηathayé tauri yfathnth	F. Pes drží klokana.
7. tauriyé woga ymarnth	G. Muž vidí dva malé psy.
8. wogaf tosai efathn	H. Dva klokani vidí muže (jednoho).
9. ηathayé woga efathnth	I. Dva psi drží klokana.

Úkol 1: Přiřaďte k větám v jazyce komnzo jejich české překlady.

1	2	3	4	5	6	7	8	9

Úkol 2: Přeložte do jazyka komnzo.

Miminko vidí tlustého klokana.

Úkol 3: Následující větu lze do češtiny přeložit třemi různými způsoby. Vyberte je z nabídky.

wogayé tosai efathnth

(a) Dva muži drží miminka.	(f) Dva muži drží miminko.
(b) Muž drží miminka.	(g) Dva muži drží dvě miminka.
(c) Muži drží dvě miminka.	(h) Muž drží dvě miminka.
(d) Muži drží miminko.	(i) Muži drží miminka.
(e) Dvě miminka drží muže (množné číslo).	

Poznámka: Písmeno „η“ se vyslovuje jako „n“ ve slově *banka*.

Úloha je převzata z *Deutsche Linguistik-Olympiade 2020, Runde 2*, autory jsou Christian Döhler, Kilu von Prince a Martha Steller.